

Sygnatura akt VI U 431/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Tomasz Korzeń

Protokolant st. sekr. sądowy Anna Kopala

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 czerwca 2016 roku

sprawy z odwołania M. S.

od decyzji z dnia 5 maja 2015 roku znak (...)

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziałowi Regionalnemu w Z.

o emeryturę rolniczą

oddala odwołanie.

SSO Tomasz Korzeń

VI U 431/15 UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 maja 2015 r. znak: (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił M. S. prawa do „wcześniejszej” emerytury rolniczej.

Ubezpieczona M. S. złożyła odwołanie od tej decyzji. Wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji oraz zasądzenie kosztów procesu. Podała, że organ rentowy pominął 5 letni okres jej pracy w gospodarstwie rolnym przed rokiem 1985 (lata 1980 – 1984), bezzasadnie ustalając okres prowadzenia przez nią działalności rolniczej dopiero od dnia 1.01.1985 r. Wskazała, że rozpoczęła prowadzenie działalności rolniczej pod koniec lat 70 tych czyli wtedy gdy obowiązywała ustawa z 27.10.1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym i innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin. Art. 40 tej ustawy przewidywał, że rolnik, który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 roku życia, zwolniony jest od obowiązku opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat. Nadto, pozwany bezzasadnie ustalił rok przerwy w ubezpieczeniu od 1.01.1989 r. do 31.12.1989 r. z powodu rzekomo podjętej pracy. Możliwość zatrudnienia w przypadku skarżącej była wówczas wykluczona z powodu urodzenia córki w lutym 1989 r.

Pozwana Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Z. wniosła o oddalenie odwołania. Podała, że z dokumentacji zebranej w sprawie wynika, iż skarżąca podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres 24 lat i 1 miesiąca. Z dokumentacji uzyskanej z Urzędu Gminy w W. wynika, że wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników w okresie od 1.01.1985 r. do 31.12.1988 r. i od 1.01.1990 r. do 31.12.1993 r. Brak jakiegokolwiek adnotacji, że w okresie wcześniejszym była zwolniona z opłacania składek jako młody rolnik oraz brak wyjaśnień dlaczego w roku 1989 nie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona M. S. urodziła się (...) W dniu 2.02.2015 r. wystąpiła z wnioskiem o ustalenie prawa do „wcześniejszej” emerytury rolniczej. Decyzją z dnia 5 maja 2015 r. pozwany odmówił jej prawa do tego świadczenia. /**bezsporne**/

W dniu 13 lutego 1975 r. M. S. nabyła nieruchomość rolną położoną w W. przy ul. (...).

W dniu 1 października 1980 r. uzyskała wpis o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej.

W okresie od 1 stycznia 1985 r. do 31 grudnia 1988 r. i od 1 stycznia 1990 r. do 31 grudnia 1993 r. M. S. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. Zajmowała się uprawą warzyw, kwiatów. Posiadała szklarnie.

W roku 1989 skarżąca urodziła dziecko. Z tytułu urodzenia dziecka otrzymała jednorazowy zasiłek.

W okresie od 14 listopada 1994 r. do 30 września 1995 r. zatrudniona była jako tapicer w (...) spółce z o.o. w W..

Prowadziła własną działalność gospodarczą zarejestrowaną w Urzędzie Miasta i Gminy W., w okresach:

1/ od 17.07.1995 r. do 29.04.1995 r. (sprzedaż artykułów spożywczych i przemysłowych, wyrobów tytoniowych, owoców i warzyw),

2/ od 1.09.1998 r. do 1.10.2003 r. (sprzedaż artykułów spożywczych i przemysłowych, wyrobów tytoniowych, drobiu i wędlin),

3/ od 1.12.1999 r. do 1.02.2001 r. (sprzedaż detaliczna i hurtowa artykułów przemysłowych, odzieżowych i spożywczych, usługi transportowe i remontowo – budowlane).

M. S. posiada łączny staż wynoszący 24 lata i 1 miesiąc.

dowód: dokumenty w aktach organu rentowego, tom I: informacja z GUS k. 3, zaświadczenia k. 4, 12, 32-37, akt notarialny k. 5-6v, świadectwo pracy k. 9, informacja k. 30, karta identyfikacyjna k. 38-39

informacja k. 15

odpis księgi wieczystej k. 16-20

adnotacje w dziale I księgi wieczystej k. 26

oznaczenie nieruchomości k. 27

opis i mapa k. 28

wykaz zmian gruntowych k. 29-32v

zeznania świadka M. W. (1) k. 73-73v

zeznania świadka A. M. k. 73v

zeznania ubezpieczonej M. S. k. 83

teczka gospodarstwa rolnego prowadzonego przez M. S. stanowiąca załącznik do akt sprawy

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej było bezzasadne i podlegało oddaleniu.

Istotą sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołująca spełnia wymogi konieczne do uzyskania świadczenia emerytalnego przewidzianego dla rolników. Zdaniem pozwanego ubezpieczona nie udowodniła wymaganego okresu

podlegania ubezpieczeniu społecznemu przez minimum 30 lat, z czym z kolei nie zgodziła się skarżąca podkreślając, że stanowisko pozwanego jest dla niej krzywdzące.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.2016.277, zwana dalej ustawą), emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1/osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną;
- 2/ podlegał ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;
- 3/ zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Art. 20 ust. 1 ustawy stanowi natomiast, że do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 ustawy zalicza się okresy:

- 1/ podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990;
- 2/ prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
- 3/ od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2016.887, zwana dalej ustawą emerytalną), przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe: 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Oznacza to, że podlega uwzględnieniu okres ubezpieczenia społecznego rolnika, który wywiązał się z obowiązku składkowego przewidzianego w przepisach obowiązujących w okresie, w którym przypada to ubezpieczenie. Zawarte w tym przepisie odesłanie do odrębnych przepisów należy rozumieć jako warunek wywiązania się z obowiązku nałożonego przez te przepisy na rolnika podlegającego ubezpieczeniu. Nie można uznać w konsekwencji, że nie wywiązała się z tego obowiązku taka osoba, która na mocy szczególnego przepisu była zwolniona od składki na ubezpieczenie społeczne. Zatem okresem składkowym, o którym mowa w tym przepisie jest okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie ustawy z 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin, w którym rolnik z mocy art. 40 tej ustawy był zwolniony z obowiązku opłacania składki (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dn. 4.11.2015 r., III AUa 884/15, Lex 1934503).

Zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U.1977.32.140) obowiązek opłacania przez rolnika składki powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustaje – z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo rolne. Art. 40 tej ustawy stanowił zaś, że rolnik, który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 lat życia, zwolniony jest od obowiązku opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat gospodarowania. Przez użyte w ustawie określenie „rolnik” rozumie się właściciela lub posiadacza gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie jest objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. Przepisy tej ustawy obowiązywały do dnia 31.12.1982 r.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U.1989.24.133) przez użyte w ustawie określenie „dział specjalny” - rozumie się uprawy i

hodowle podlegające opodatkowaniu podatkiem rolnym od dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej; do działu specjalnego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy dotyczące gospodarstwa rolnego. Art. 43 tej ustawy stanowi, że Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia: 1) może określać zasady i tryb podwyższania lub obniżania wysokości składki, 2) ustala warunki okresowego obniżenia składki lub zwolnienia od obowiązku jej opłacania w szczególnych wypadkach. Art. 44. 1. Składkę na ubezpieczenie społeczne rolników opłaca rolnik prowadzący gospodarstwo rolne. 2. Obowiązek opłacania składki, o której mowa w ust. 1, powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo.

§ 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz.U.1983.21.94) stanowił, że naczelnik gminy prowadzi ewidencję okresów ubezpieczenia i opłacania składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników każdej z osób objętych ubezpieczeniem. Na podstawie prowadzonej ewidencji naczelnik gminy potwierdza okresy ubezpieczenia oraz dane niezbędne do ustalenia prawa i wysokości świadczeń przysługujących z ubezpieczenia społecznego. § 30.1 tego rozporządzenia stanowi zaś, że naczelnik gminy wymierza składkę w drodze decyzji po ustaleniu, że rolnik, jego małżonek i domownicy podlegają ubezpieczeniu. Rolnik jest obowiązany przedstawić naczelnikowi gminy dane niezbędne do ustalenia obowiązku ubezpieczenia. Naczelnik gminy może na okres jednego roku: 1) obniżyć składkę należną z hektarów przeliczeniowych i od dochodu szacunkowego z działów specjalnych do 50%, jeżeli w gospodarstwie zdarzył się wypadek losowy, klęska żywiołowa, zostały podjęte czynności wyłączeniowe, scaleniowe lub inne czynności z urzędu albo na wniosek organów państwowych, powodujące obniżenie produkcji rolniczej, 2) zwolnić rolnika od opłacania składki należnej z hektarów przeliczeniowych i od dochodu szacunkowego z działów specjalnych, jeżeli została zawieszona okresowo produkcja rolnicza wskutek zmiany jej kierunku, modernizacji, remontów obiektów produkcyjnych lub wskutek decyzji właściwych organów o wstrzymaniu produkcji. 2. Naczelnik gminy może na okres do 3 lat zwolnić rolnika od obowiązku opłacania składki lub obniżyć składkę do 50%, jeżeli rolnik rozpoczął prowadzenie całego gospodarstwa rolnego na gruntach zakupionych lub dzierżawionych z Państwowego Funduszu Ziemi (§ 31.1). Rolnikowi, który ze względu na rozpoczęcie prowadzenia gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 lat życia został zwolniony na podstawie dotychczasowych przepisów od obowiązku opłacania składki na Fundusz Emerytalny Rolników przez okres pierwszych 5 lat prowadzenia gospodarstwa, nie wymierza się do czasu upływu tego okresu również składki na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników należnej z każdego hektara przeliczeniowego i od dochodu szacunkowego z działów specjalnych (§ 36.1).

Na okoliczność ustalenia okresów ubezpieczenia wnioskodawczyni, sąd dopuścił dowód z dokumentów oraz z zeznań ubezpieczonej i świadków: A. M. i M. W. (1). Zeznający w sprawie świadkowie nie byli w stanie podać, czy ubezpieczona opłacała w składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej działalności rolniczej, co w ocenie sądu jest zrozumiałe. Trudno bowiem aby świadkowie, osoby obce dla skarżącej, posiadali taką wiedzę. Co do powierzchni gospodarstwa rolnego skarżącej świadkowie również nie mieli pewności, podając, iż było to chyba pół hektara. Świadkowie zeznawali co do okoliczności mających miejsce ponad 30 lat temu. Z racji upływu czasu i normalnego dla ludzi zacierania się wspomnień, trudno przyjąć by świadkowie pamiętali te okoliczności, zwłaszcza że nie dotyczyły one ich bezpośrednio.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwolił na ustalenie, iż ubezpieczona M. S. legitymowała się wymaganym 30 letnim okresem podlegania ubezpieczeniom. Skarżąca nie przedstawiła dowodów opłacania składek na ubezpieczenie za rok 1989, ani za okres prowadzenia gospodarstwa rolnego zaraz po ukończeniu przez nią 16 roku życia. Z dokumentów dołączonych do akt sprawy, zwłaszcza z ewidencji gruntów wynika, że powierzchnia użytkowanych przez nią gruntów w latach 70 tych i 80 tych nie przekraczała 0,5 ha i zmiana tej powierzchni wskutek dokładniejszych pomiarów w późniejszych latach, w ocenie sądu, w żaden sposób nie uprawnia do uznania ażeby w spornych latach to gospodarstwo rolne posiadało powierzchnię 0,5 ha. Z prowadzeniem gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha związane były bowiem określone przepisami obowiązki, których nie dopełniła skarżąca. Obowiązkiem ubezpieczonej było bowiem przedstawienie naczelnikowi gminy, zgodnie z § 30.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1983 r., danych niezbędnych do ustalenia obowiązku ubezpieczenia i wówczas mogła ona

ubiegać się o zwolnienie od opłacania składki na ubezpieczenie przez okres 5 pierwszych lat gospodarowania. Brak jakichkolwiek dowodów na okoliczność, że ubezpieczona dokonała takiego zgłoszenia. Tym samym brak było podstaw do przypisywania jej wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu przez nią 16 roku życia.

Za sporny okres tj. od 1980 r. do 1984 r., skarżąca nie przedstawiła żadnego dowodu podlegania ubezpieczeniu, dowodu opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze. Nie wiadomo, czy wielkość działalności prowadzonej przez skarżącą w świetle zeznań świadków: M. W. (2) i A. M., powodowało obowiązek ubezpieczenia społecznego określonego w przepisach ustawy z dnia 14.12.1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin. Art. 2 pkt 5 tej ustawy wskazuje, że przez działy specjalne rozumieć należy jednostkę o produkcji specjalistycznej o rocznej wartości produkcji rolniczej odpowiadającej równowartości co najmniej 50 q żyta, podlegającą opodatkowaniu podatkiem gruntowym, o powierzchni gruntów nie przekraczającej 0,5 ha. Tymczasem żadnych dowodów na powyższą okoliczność ubezpieczona nie przedstawiła. Faktem jest, iż w urzędzie statystycznym została zarejestrowana w październiku 1980 r., nie wiadomo jednak, czy spełniała warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym w trybie art. 2 cytowanej wyżej ustawy.

Również powoływanie się przez ubezpieczoną na zwolnienie z obowiązku opłacania składek przez okres pierwszych 5 lat gospodarowania, jest w ocenie sądu wyrazem niekonsekwencji skarżącej. Od października 1980 r. do końca roku 1984 nie upłynął bowiem okres 5 lat. A nadto ustawa z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin, nie przewidywała objęcia ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działy specjalne w gospodarstwach o powierzchni mniejszej niż 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych.

Zeznaniom świadków i ubezpieczonej sąd dał wiarę jedynie w zakresie, w jakim korespondowały one z dokumentami zgromadzonymi w aktach sprawy. W pozostałym zakresie sąd nie dał wiary tym zeznaniom. Sąd uznał bowiem, iż dowody z dokumentów winny mieć pierwszeństwo przed dowodami osobowymi jako, że te drugie, z uwagi na zawodność ludzkiej pamięci i skłonność do zapamiętywania przede wszystkim faktów mających znaczenie dla danej osoby, są mniej wiarygodne, a nadto nieoparte żadnymi wiarygodnymi dowodami z dokumentów.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada kontradiktoryjności, i tak zgodnie z art. 6 K.c. obowiązek dowodzenia powoływanych przez stronę okoliczności koresponduje z wyrażoną w art. 232 K.p.c. zasadą inicjatywy procesowej stron. Ubezpieczona z tego obowiązku się nie wywiązała i nie wykazała, że w spornym okresie podlegała ubezpieczeniom społecznym.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 KPC oddalił odwołanie ubezpieczonej.

SSO Tomasz Korzeń